

Johdanto

Bukarestissa järjestettiin 1.-5. huhtikuuta euroatlanttisista suhteista kiinnostuneille opiskelijoille ja työuraansa aloitteleville nuorille Young Atlanticist Summit (YAS) tapaaminen. Tilaisuuteen otti osaa 110 20-30-vuotiasta nuorta 35 eri maasta. Afganistanista tilaisuuteen osallistui 10 opiskelijaa. Tilaisuuden järjestävänä tahona toimivat Atlantic Council of the United States (ACUS), Euro-Atlantic Council of Romania sekä Atlantic Treaty Association (ATA) ja sen nuorten verkosto Youth Atlantic Treaty Association (YATA). Kansalliset Atlantti-Seurat vastasivat osallistujavalinnoista. Tilaisuus järjestettiin Naton Bukarestin huippukokouksen aikana. YAS:n ympärille on rakennettu verkkosivusto www.youngatlanticist.org, mistä löytyy lähes täydellinen osallistujalista. Tilaisuuden ohjelma on liitetty tämän raportin loppuun.

YAS koostui kahdesta eri osiosta. Ensinnäkin osallistujille oli järjestetty tapaamisia Naton virkamiesten ja jäsenmaiden poliitikkojen kanssa. Toiseksi osallistujat edustivat omaa kotimaataan tulevaisuuteen sijoitetussa huippukokoussimulaatiossa, jossa kaikki 35 maata ovat Naton jäseniä. Harjoituksessa osallistujat laativat kommunikateektin, jossa käsiteltiin Naton roolia globaalien ja jäsenmaiden energiaturvallisuuden edistämiseksi. Lisäksi he joutuivat tekemään päätöksiä Naton toimista kriisitilanneharjoituksessa.¹ Tämän raportin ovat laatineet Suomen edustajina YAS:iin osallistuneet Suvi Aherto, Anniina Ali-Laurila ja Martti Setälä.² Seuraavassa nostamme esiin keskeiset asiasällöt virallisissa tapaamisissa kuulemistamme puheista. Teemme myös lyhyet arviot ATA:n ja YATA:n tilasta sekä päätöksentekoharjoituksen onnistumisesta.

Huomioita ATA:n ja YATA:n tilasta

Tällä hetkellä ATA:n painopiste on siirtymässä Euroopan puolelle. Viestit Saksasta kertoivat paikallisen Atlantti-Seuran ja sen nuorten toiminnan vahvistumisesta. ATA:n puheenjohtajana toimiva USA:n entinen Nato-suurlähettiläs, Robert Hunter, on väistymässä ja tilalle on huhujen mukaan tulossa arvovaltainen saksalaispoliitikko. Kuluvana vuonna ATA:n vuosikokous järjestetään syyskuussa Berliinissä. ATA:n kehitys sopii hyvin yhteen sen kanssa mitä tapahtuu Natossa. Liittokunnan seuraava, 60-juhlavuosihuippukokous järjestetään ensivuonna Ranskan Strasbourgissa ja sen isäntänä tulee Ranskan kanssa toimimaan Saksa.

Tällä hetkellä YATA:a johtaa viime syksynä valittu italialainen Giuseppe Belardetti. Hän vaikuttaa sopivalta mieheltä järjestön johtoon, joskaan ei vielä yhtä vahvalta kuin tanskalainen ja norjalainen edeltäjänsä. YATA:n piirissä tehtiin Bukarestissa mielenkiintoinen aloite: Afganistanista kokoukseen osallistuneen delegaation olisi tarkoitus perustaa paikallinen YATA:n jäsenjärjestö. Tarkat yhteistyön tavat nykyisten YATA:n jäsenjärjestöjen ja tulevan Afganistanin organisaation välillä hakevat vielä muotoaan. Aloite sai joka tapauksessa paljon tukea YAS:n järjestäjiltä ja YATA:n nykyisiltä jäseniltä.

Keskeiset huomiot alustuksista

Romanian presidentti Traian Basescu: Pieni ryhmä pääsi tapaamaan 1.4. Romanian presidenttiä, Traian Basescua. Hän puhui laajasti Naton ja Romanian haasteista. Hän puhui energiaturvallisuudesta ja painotti infrastruktuurin merkitystä sekä sitä, että Eurooppaan pitäisi saada uusia energian toimitusreittejä useammista eri maista. Romania tukee voimakkaasti Venäjän

¹ Harjoituksen skenaariossa terroristit olivat ottaneet haltuunsa romanialaisen öljytankkerin ja näytti siltä, että alusta olisi oltu ohjaamassa kohti Ranskan Marseillea.

² Suvi vastasi tiivistelmistä Ilveksen, Balkenenen, Saakasvilin, Berishan, L. Bushin, Karzain ja Milibandin osalta; Anniina G.W. Bushin, Bryzan, Legrenden ja Schefferin osalta. Martti toimitti raportin ja vastasi muista tiivistelmistä.

alueen ohittavan Nabucco -kaasuputken rakentamista. Basescu tuomitsi maat, jotka toimivat hanketta vastaan. Romania haluaa luonnollisesti korostaa Mustanmeren alueen asemaa. Venäjän kanssa ei ole turvallisuusongelmia. Yhteistyötä Venäjän kanssa oli kuulemma yritetty moneen otteeseen ja monella tavalla alueella, mutta tuloksetta, koska Venäjä ei ole ollut halukas yhteistyöhön. Basescu esitti myös arvionsa Naton ja EU:n suhteesta. Hän näki keskeisimpänä kysymyksenä sen, että tällä hetkellä kullakin jäsenmaalla on vain yhdet kansainvälisiin tehtäviin käytössä olevat joukot, joista Nato ja EU ikään kuin kamppailevat. Presidentin mukaan tulisikin pian päättää, asetetaanko nämä yhdet joukot vain jommankumman organisaation käyttöön vai luodaanko jokaiseen jäsenmaahan kaksi eri joukkopoolia – yksi Naton ja toinen EU:n operaatioita varten.

Romanian pääministeri Calin Popescu Tariceanu: Tariceanun alustuksessa huomionarvoista oli se, että hän painotti nimenomaan terrorismin merkitystä turvallisuusuhkana. Romania näyttää kaikin puolin ottaneen sen torjumisen vakavasti. Myös energiaturvallisuuteen sekä ympäristökysymyksiin viitattiin hänen puheessaan. Muuten puhe oli lähinnä YAS:n edustajia motivoimaan tarkoitettu ja melko kevyt sisällöltään.

Naton entinen SACEUR (Euroopan joukkojen komentaja) Joseph Ralston: antoi omia neuvojaan YAS:n osallistujille päätöksentekoharjoitusta varten. Hän arvioi sitä ongelmaa mikä muodostuu, kun päätöksentekijät joutuvat tekemisiin epävarmuuden kanssa. Päätöksentekijät osuvat vain harvoin oikeaan arvioidessaan sitä, mikä on todella merkittävin ja akuutein turvallisuusuhka ja miten siihen tulisi vastata. Sen lisäksi päätöksentekijät aliarvioivat usein sen, mitä hyvää voitaisiin saada aikaiseksi aktiivisella ja määrätietoisella yhteistoiminnalla. Lopuksi ongelmana on myös se, että vaikka yleisellä tasolla ongelma tiedostettaisiinkin, ei sitä osata ratkaista oikealla tavalla. Hän myös toisti Naton jäsenyyskriteerit. Jäsenmaaksi pyrkivältä vaaditaan erityisesti viittä asiaa. Sen poliittisen järjestelmän tulee olla demokratia ja talousjärjestelmän markkinatalous. Siviilien tulee käyttää ylintä päätöksentekovaltaa asevoimissa. Naapurimaiden kanssa tulee vallita rauha. Lisäksi odotetaan halua yhteistoimintaan Naton kanssa operaatioissa. Ralston ei maininnut yhtä kriteereistä: jäsen ehdokkaalla pitää olla oman kansan tuki takanaan.

Presidentti Bush käsitteli puheessaan Afganistanin ja Irakin tilanteita sekä maailman turvallisuuskysymyksiä Venäjää painottaen. Bush sanoi, että huippukokouksen aikana tulitisiin tekemään päätös Kroatian, Albanian ja Makedonian liittymisestä Natoon. Hän sanoi, että Naton ovi pysyisi auki myös muille maille Balkanilla. Bush halusi Georgian ja Ukrainan Naton Membership Action Plan:iin (MAP).

Presidentti Bush kävi läpi laajemmin Naton tilaa ja kehitystä sekä totesi, että Naton pääasiallinen tehtävä on sivilisaatioiden turvallisuus. Tuo turvallisuus särkyi 9/11 jälkeen. Hän korosti Afganistanin tilanteen parantuneen ja kertoi koulunkäynnin lisääntymisestä maassa. Tätä painottivat myös Naton pääsihteeri Scheffer myöhemmin iltapäivällä sekä presidentin puoliso Laura Bush seuraavana päivänä YAS:lle osoittamassaan puheessa. Bush korosti turvallisuustilanteen parantuneet myös Irakissa.

Naton läsnäolo Kosovossa ja Darfurissa oli Bushin puheen agendalla ja hän sanoikin, että Nato on rauhaa edistävä liittokunta. NRF luotiin, jotta Nato pystyisi reagoimaan missä tahansa päin maailmaa. Venäjän kanssa käytävästä dialogista hän totesi, ettei Venäjä ole vihollinen, eikä Venäjää ole myöskään tarkoitettu eristettäväksi nyt tai tulevaisuudessa. Bush kannusti EU:ta tukemaan sekä unionin että Naton rakenteita.

USA:n ulkoministeriön Matthew Bryzan puheenvuoro käsitteli kaasuputkien sijoittelua ja Mustanmeren tärkeyttä energiaturvallisuuden kannalta. Hän korosti yhteistyön merkitystä energiaturvallisuusasioissa. Bryza sanoi, että Yhdysvallat haluaa olla Euroopassa vaikuttamassa kaasun ja öljyn infrastruktuurin kehän muodostumiseen alueella. Venäjällä on suurin osa maailman kaasuvaroista ja siten Venäjä ja Gazprom tulee saada mukaan yhteistyöhön erityisen strategian kautta. Bryza sanoi, että vuonna 2020 Baku-Tbilisi kaasuputki tulee jatkumaan Eurooppaan saakka Kreikkaan ja Italiaan. Gazpromilla on hyvä mahdollisuus vaikuttaa energian hintaan Euroopassa. Sitä vastoin Keski-Aasiassa kaasun hinta määräytyy enemmän markkinahinnan mukaan, minkä Bryza toteaa olevan hyvä asia.

Bryza kertoi, että Azerbaidzanissa on tarpeeksi kaasuvaroja kaasuntuotannon nostamiseksi ja että ylipäätään maan kaasuvarojen olemassaolo on positiivinen seikka. [Kävin mielenkiintoisen dialogin Azerbaidzanilaisen delegaatin kanssa huippukokouksen illallisella, jossa ohimennen mainitsin Azerbaitsanista aasialaisena valtiona. Tähän delegaatti heti korjasi maansa olevan osa Eurooppaa ja eurooppalainen valtio.]

Myöhemmin keskustelussa Bryza totesi, että Yhdysvallat on miettimässä minkä asennon Nato voisi ottaa energiaturvallisuuskysymyksissä. Hän myös totesi, että kansainvälisessä yhteisössä tulisi ylipäätään olla paikka, jossa käsitellään energiaturvallisuuden geopolitiikkaa. Kuitenkaan ei ole lainkaan selvää, pitäisikö tuon keskusteluareenan olla juuri Nato.

Naton pääsihteerin neuvonantaja Thierry Legendre käsitteli puheessaan energiaturvallisuusasioita Naton näkökulmasta. Hän kertoi energiaturvallisuuden tulleen Naton agendalle talouskomiteaa myöten ja puhui kaasun hinnan noususta. Legendre sanoi, että millä tahansa suurella tapahtumalla on merkittävä vaikutus maailman energiaturvallisuuteen, koska kattavia varmuusvarastoja ei ole. Energiaturvallisuuskysymykset ovat Naton agendalla tärkeitä, koska Nato on laajentunut, se on säilyttänyt asemansa turvallisuustoimijana ja koska Naton verkostoon kuuluu myös maita, jotka ovat läheisesti tekemisissä energiaturvallisuuden kanssa. Myöhemmin hän kuitenkin painotti, että Nato ei tule myöhemminkään toimimaan kaasuputkien turvaajana Keski-Aasiassa.

Nato tuo lisäarvoa energiaturvallisuuskysymyksiin kolmesta näkökulmasta. Ensinnäkin se konsultoi ja mahdollistaa informaation vaihtamisen. Toiseksi Natolla on mahdollisuus antaa turvallisuusapua onnettomuuksien jälkeisissä tilanteissa ja ennaltaehkäisyssä. Kolmanneksi Natolla on rooli valvonnassa esimerkiksi merialueilla. Legendre kertoi, että alueita joihin tulisi kiinnittää huomiota puhuttaessa energiaturvallisuudesta, on ensinnäkin päällekkäisyyksien välttäminen. Toiseksi Naton tulisi edelleen pohjata toimintansa jo olemassa oleviin rakenteisiin ja kolmanneksi, että Naton ei tulisi olla johtoroolissa kun puhutaan energiaturvallisuudesta. Hän huomauttaa, että Naton toimien tulee kulkea kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja että energiaturvallisuusasioista puhuttaessa puhutaan erityisesti talouskomiteasta ja turvallisuusneuvostosta. Energiaturvallisuudesta puhuttaessa myös merikuljetukset ja seuraamusten johtamisen tukeminen tulevat kyseeseen. Kaikesta huolimatta, Legendre toteaa, että Natossa päätetään kaikesta 26 eri maan kesken ja korostaa, että Nato ei tule olemaan johtoasemassa energiaturvallisuusasioista puhuttaessa.

Naton pääsihteerin Jaap de Hoop Scheffer totesi, että Bukarestin Nato-huippukokous on suurin koskaan järjestetty ja että Nato kohtaa tällä hetkellä merkittäviä haasteita. Hänen puheenvuorossaan Afganistan oli keskeisessä roolissa. Scheffer näki kokoukselle kolme pääasiallista teemaa. Ensinnäkin Naton olemassa olevat operaatiot, jotka ovat elintärkeitä ja menestyksekkäitä: Naton läsnäolo Kosovossa ja Afganistanissa tulee jatkumaan. Toiseksi Naton huippukokous otti uudet jäsenmaat vastaan ja Scheffer toi puheessaan esille myös Ukrainan ja Georgian mahdollisen

liittymisen MAPiin. Kolmanneksi Bukarestin huippukokous tulisi Schefferin mukaan näyttämään, että myös muut Natoon kuulumattomat maat ovat Natolle tärkeitä, esimerkkinä Venäjä.

Scheffer korosti uusien uhkien olemassaoloa ja yhteisestä atlanttista lähestymistapaa, jotta uusiin haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan. Tähän eivät riitä pelkästään huippukokoukset vaan tarvitaan myös konkretiaa ja toimintaa. Scheffer kysyikin, kuinka Nato voi kohdata nämä uudet haasteet. Hän vastasi painottamalla Naton luonnetta joustavana instrumenttina ja sen merkittävää panosta eri operaatioissa. Esimerkiksi Afganistanissa Natolla on 47 000 sotilasta. Schefferin mukaan Afganistanin lopullisen vastauksen löytyminen ei kuitenkaan ole luonteeltaan sotilaallinen vaan poliittinen sekä koulutukseen ja uudelleenrakentamiseen pohjautuva. Afganistanissa tarvitaan monia hyvin erilaisiakin asioita kuten internetiä ja sotilaallista läsnäoloa. Schefferin mukaan Natolle ja sen olemassaololle on tärkeää, että se voi toimia maailmassa arvojensa puolustajana. Puhujan mukaan nämä arvot eivät ole mitenkään automaattisia tai itsestään selviä.

Viron presidentti Toomas Henrik Ilves kävi läpi Viron "länsimaistumisen" taivalta. Hän muistutti, että EU:hun liittyminen oli Virolle hyvä ja tärkeä asia, mutta Nato vielä sitäkin tärkeämpi. Ilveksen mukaan Nato ja EU kulkevat käsi kädessä: niin laajassa katsannossa kuin Viron politiikassakin. Naapuruuspolitiikasta hän totesi, että naapureiden takia voi olla hyvä idea liittyä Natoon, mutta jokainen maa tekee päätöksen ihan itse, halutessaan kehittää omaa toimintaansa ja yhteistyöverkostoaan. Ilves kertoi aiheeseen liittyen myös, että Venäjän ulkoministeriön sivuilla suoraan ilmoitetaan, että energia on maalle keskeinen ulkopoliittikan väline. Kysyimme, mitä hän ajattelee pohjoisempien naapurimaiden Nato-keskustelusta, PFP:n kehittämisestä ja NRF:stä. Hän totesi, ettei ala antaa kenellekään oppitunteja mutta hymyilisi kyllä leveämmin, jos Nato-raja jatkuisi myös reilut 1000 kilometriä Virosta pohjoiseen.

Hollannin pääministeri Jan Peter Balkenende korosti, että maa on väkimäärään suhteutettuna yksi suurimpia joukkojen lähettäjiä Afganistaniin. Hän monien muiden tavoin korosti kansainvälisen yhteisön merkitystä Afganistanin tukemisessa. Balkenende pyrki herättelemään seminaarin osallistujia muistuttamalla, että sotilaat Afganistanissa ovat YAS-osallistujien ikäisiä. Afganistan on hänen mielestään moraalinen velvoite. EU:lle ja Natolle Balkenende toivoi tiukempia siteitä ja selkeää yhteistä strategiaa.

Georgian presidentti Mikheil Saakashvili esiteltiin ja myös profiloitui vallankumouksellisena. Hän pelkäsi, että alkaa pian muistuttaa Nato-kokouksen osallistujia. Se olisi kuulemma huono asia, koska aina täytyy kyseenalaistaa ja hyvät revolutionistit ovat tuottamassa muutosta huonosta hyvään. Vallankumous on mielentila. Saakashvili korosti demokratian ja markkinatalouden merkitystä. "Kaikki mikä on valtion hallinnassa, on korruptoitunutta." Hän sanoi, ettei Georgia lannistu, vaikkei MAPia vielä tulekaan vaan positiivinen kehitystyö jatkuu. Saakashvili kritisoi Venäjän "nollasummapieliä", mutta muistutti, että historia on täynnä ihmeellisiä muutoksia. Georgian Nato-jäsenyys on toivottavasti yksi sellainen.

Albanian pääministeri Sali Berisha luetteli pitkään Albaniassa viime vuosina tapahtuneita muutoksia korruption kitkemisestä parempiin terveydenhuollon palveluihin. Keskeinen viesti oli se, että päivä oli Albanialle historiallinen: jäsenyydelle näytettiin kokouksessa vihreää valoa.

Presidentin vaimo, First Lady, Laura Bush kiitteli pitkään ja hartaasti Afganistanin kehitystä etenkin lapsiin ja naisiin liittyvissä kysymyksissä. Hänen puheessaan ei ollut varsinaista poliittista sisältöä, hän keskittyi kiittelemään mm. videoneuvottelujen kautta läsnä olleita afganistanilaisia ja heidän sekä kv-yhteisön panosta kehityksessä.

Kansan suosiota nauttiva Afganistanin presidentti Hamid Karzai puhui myös paljon "pehmeistä" kysymyksistä. 40 % kansasta on Afganistanin itsensä tuottaman terveyspalvelun piirissä jne. Hän kuitenkin korosti, että mikään ei olisi ollut mahdollista ilman kv-yhteisön tukea ja että tätä tukea tarvitaan vielä pitkään.

Ison Britannian ulkoministeri David Miliband nosti puheessaan neljä näkökulmaa. Ensiksikin monessa asiassa ollaan nyt voimakkaassa muutosvaiheessa: EU, Nato, YK jne. Toiseksi, muutoksen luonne on erilainen kuin aiemmin. Geografisten rajojen suhteen ollaan avoimia ja yhä enemmän ollaan arvoyhteisöissä. Kolmanneksi, myös eri toimijoiden kumppanuudet ovat muuttumassa. Tähän Miliband linjasi, että Britannialle tärkein yksittäinen bilateraalisuhde on yhteys USA:han, mutta näin sanottuaan ei vähättele EU:n merkitystä. Britannia on EU:n jäsen, Britannialla ei ole bilateraalisuhdetta EU:iin, vaikka tällaistaikin kuvaa yritetään luoda. Milibandin mukaan Britannia pyrkii olemaan vahvassa roolissa sekä Natossa että EU:ssa. Hän myös kävi läpi näiden kahden työnjakoa ja luokitteli mm. energiaturvallisuuskysymykset EU:n toimivaltaa Naton huolehtiessa nimenomaan "kovemmista" puolustuskysymyksistä. Neljäntenä Miliband nosti taistelun mielistä ja sydämistä: esimerkiksi Afganistanissa ei puhuta pelkästään terrorisminvastaisesta taistelusta, kyseessä on myös pr-taistelu.

Huomioita päätöksentekoharjoituksesta

YAS:n päätöksentekoharjoituksissa opittiin paljon Naton konsensusperustaisesta päätöksenteosta ja siitä, miten vaikeaa on tehdä yksimielisesti sitovia päätöksiä näin suuren maajoukon kesken. Kuitenkin konsensus löytyi ja päätöksiä saatiin tehtyä. Näemme, että harjoitus oli hyödyllinen siihen osallistuneille. Silti heistä vain ulkoministereitä esittäneillä henkilöillä oli jatkuvasti tekemistä. Muut delegaation jäsenet jäivät hieman vähälle toiminnan suhteen. Olisikin suotavaa tuoda vastaava simulaatio myös Suomeen.

YAS Ohjelma

Tuesday, April 1st

18:50 Opening Session, Headquarters of the Romanian Intelligence Service (Libertatii Avenue, 14D, Bucharest)

Welcome from George-Cristian Maior, Director Romanian Intelligence Service

Keynote: Prime Minister Calin Popescu Tariceanu

Welcoming remarks from organizing groups

Frederick Kempe, President and CEO, Atlantic Council of the United States

Alexandru Serban, Executive President, Euro-Atlantic Council/CasaNATO

Ambassador Robert Hunter, President, Atlantic Treaty Association

Remarks: General Joseph Ralston (USAF, ret.), former Supreme Allied Commander, Europe

20:00 Cocktail/Reception

Wednesday, April 2nd

8:50 Speech by U.S. President George W. Bush

10:00 Travel to Headquarters of Romanian Intelligence Service

10:45 Briefing on Simulation: Energy Security and NATO

Liviu Muresan, EURISC Foundation (chair)

Matthew Bryza, Deputy Assistant Secretary, U.S. State Department

Thierry Legendre, NATO Policy Planning Staff

11:30 Buffet lunch "on the go," SRI Canteen

11:50 Travel to Circul Militar National, Str. Constanantin Mille Nr. 1, Bucharest

12:50 Opening Remarks by NATO Secretary General Jaap de Hoop Scheffer followed by Q&A with students, VTC with Kabul University, Sala de Spectacole

13:50 Remarks by General John Craddock, SACEUR, followed by Q&A, Sala de Spectacole

14:30 Coffee Break, Norwegian Room

15:00 Session with Estonian President Toomas Ilves, Sala de Spectacole

15:45 Break

16:00 Session with Dutch Prime Minister Jan Peter Balkenende, Sala de Spectacole

17:00 Session with Georgian President Mikheil Saakashvili, Sala de Spectacole

20:00 Romanian evening with traditional food and music at Casa Alba Restaurant

Thursday, April 3rd

8:00 Blogging over Breakfast , Headquarters of SRI

8:30 Session with Albanian Prime Minister, Sali Berisha

11:00 Session with Afghan President Hamid Karzai and Mrs Laura Bush, and moderated videoconference with students at Kabul University.

12:30 Buffet lunch, SRI Canteen

13:30 NATO Simulation, convening of NAC, SRI Headquarters, balcony foyer

16:30 Conclusion of first Simulation session

17:45 Session with David Miliband, U.K. Foreign Secretary

19:00-20:00 Barbeque

20:00-24:00 Disco ANI

Friday, April 4th

9:00 Optional discussion with Ioan Mircea Pascu, MEP

10:30 NATO simulation (SRI Headquarters)

12:30 Working Lunch

14:45 Conclusion of Simulation, (SRI Headquarters), Briefing by Jamie Shea, Director, NATO Policy Planning

15:30 Session with H.E. Traian Basescu, President of Romania, NAC Room, Parliament

16:30 Closing Session

17:00 End of Young Atlanticist Summit